

Tale ved/til : HSH-konferansen - Innledning (ca. 15 min.)

Sted : Oslo Plaza

Dato : 12.4.94 - kl. 9.30 --> Med forbehold om endringer

SAMARBEID FOR ØKT SYSSELSYTTING

Utviklingen de siste årene har til fulle vist hvilke viktige sammenhenger det er mellom næringspolitikk og velferdspolitik; mellom de verdier vi kan skape på grunnlaget av våre ressurser, investeringer og organisasjonsevne, og vårt velferdsnivå og vår livskvalitet.

Her ligger selve bærebjelken i Regjeringens politiske opplegg. I Langtidsprogrammet som nå gjelder, trekkes det opp en helhetlig strategi - som både gir svar på hvordan vi sammen kan skape verdier, hvordan de bør fordeles og hvordan vi skal sikre miljøet.

Forandring kan stå som et felles kjennetegn for alle etterkrigsårene - og det gjelder enten vi retter blikket mot produksjonslivet, hverdagslivet, eller mot alt som knytter seg til kommunikasjons- og samværsformer mellom mennesker. På førti år har vi firedoblet nasjonalproduktet og skapt et godt utviklet velferdssamfunn. Med basis i en utstrakt handel med utlandet har vi utviklet oss til et industri- og tjenestesamfunn tuftet på viktige råvarer og energiproduksjon, på moderne industri og på en stadig større og mer mangfoldig tjenestesektor. I denne utviklingen har samspillet mellom privat og offentlig sektor blitt mer mangfoldig og viktigere.

Eksemplene er mange - fra utdanning og forskning - til økonomiske rammebetingelser. La meg trekke fram ett spesielt: Vinter-OL på Lillehammer. Det startet som en ide hos noen få mennesker på Lillehammer - og endte som et stort samarbeidsprosjekt mellom LOOC; Staten, kommunene og en rekke bedrifter. Lillehammer-OL ble et helstøpt prosjekt - i samarbeid og organisasjon. En suksess, en modell - og framfor alt: En mulighet vi må bygge videre på.

Det er viktig å se tilbake på slike hovedtrekk. De gir bud om hva vi har foran oss. For endringene i økonomien de siste årene er ikke bare historien om oljevirkksomheten og industriell stordrift. Det er også beretningen om hvordan de tjenesteytende sektorene og småbedriftene spiller en stadig viktigere rolle i samfunnet vårt. Den sosiale utviklingen har ikke bare vært preget av den økte velstanden. Vi har også hatt store endringer i arbeidsmønsteret, familiemønstrene og hverdagslivet.

Noen få eksempler illustrerer tyngden i disse endringene:

- * Kvinnene har flyttet på seg. Mens bare rundt 30% av kvinnene på 35 år var yrkesaktive i 1970, er 80% av dem i dag i yrkeslivet. De fleste har sin arbeidsplass i privat og offentlig tjensteyting.
- * Offentlige tjenester har økt kraftig - først og fremst gjennom veksten i kommunene. I 1962 var 107.000 ansatt her mot 436.000 i 1991. Og - verdt å nevne: Bare 11% av disse er i administrative funksjoner, resten er tjensteyting.
- * Vareproduksjonen har økt, mens antallet ansatte i primærnæringene og industrien har gått kraftig ned.
- * Tjenestesektorene har vokst på alle måter; økt produksjon, flere ansatte, større eksport og dermed økt samfunnsmessig betydning.
- * Tjenestene er blitt mer variert, og spenner fra de mest kapital- og kunnskapsintensive til de mest arbeidsintensive bransjene.
- * Småbedriftene med færre enn 20 ansatte betyr mer i totalbildet, ikke mindre slik mange tror. Fra 1980 til 1990 økte de sin andel av sysselsettingen i privat sektor fra 41 til 48%.
- * Kunnskap, ferdigheter og kompetanse - eller menneskefaktoren som noen har valgt å kalle det - er blitt og vil bli stadig viktigere.

Dette er endringer som også rommer mulighetene vi skal benytte for å takle utfordringene framover. Med basis i våre naturgitte og menneskeskapte forutsetninger har vi som visjon å opprettholde og videreutvikle vårt velferdssamfunn. Enda flere vil da arbeide i de tjenesteytende sektorene; industrien vil moderniseres og utvikles i samspill med og ikke i motsetning til tjenestesektoren; og vi vil få et enda bredere grunnlag for vår internasjonale handel.

For å lykkes må vi holde stø kurs i vår økonomiske politikk. Vi har tatt harde tak siden 1986, og vi har fått resultater. Produksjonen og sysselsettingen øker. Så langt i år har ledigheten vært lavere enn i 1993, og det er grunn til å tro at vi kan redusere den ytterligere i årene framover. Prisstigningen er lav, konkurransevnen er styrket kraftig og rentenivået er lavt. Vi har solide overskudd i utenriksøkonomien, og privatpersoner og bedrifter har bygd ned gjeld. Etter den lengste nedgangskonjunktoren i hele etterkrigstiden ser det nå også ut til at vi kan få litt drahjelp fra utlandet.

I sin siste vurdering av den økonomiske situasjonen bekrefter Norges Bank inntrykket vi har om at norsk økonomi er inne i en positiv periode igjen. I fjor var det en markert vekst i etterspørselen fra privat sektor i Fastlands-Norge. Både konsumet og investeringene økte og veksten varer ved inn i 1994. Konjunkturoppgangen i Norge er nå godt befestet.

Den positive utviklingen vil være en viktig spore til fortsatt innsats - i alle ledd av produksjons- og arbeidslivet vårt - for å klare de store og grunnleggende utfordringene; å øke sysselsettingen, vri vekstens innhold over i et miljøvennlig og bærekraftig spor og utvikle velferdssamfunnet.

Mens veksten i privat sektor for en stor del har funnet sted i oljesektoren de siste 10-20 årene, blir det fastlandsøkonomien som må dra mye av lasset framover. Mens vi har hatt sterk vekst i de offentlige tjenestene under de svake konjunkturårene, er det nå også grunnlag for ny oppgang i privat sektor. Dette bærer bud om nye muligheter for dere i handels- og servicenæringene.

Samtidig står vi overfor viktige utfordringer.

Selv om ledigheten er gått litt ned, er den fortsatt altfor høy. Derfor må vi utnytte den økonomiske oppgangen og skape flere arbeidsplasser:

- * Vi må videreføre en inntektspolitikk som har gitt oss den laveste prisstigningen på mer enn 30 år, og som nå har gitt oss lavere rente enn de fleste andre land i Europa. Her har partene i arbeidslivet et særlig ansvar, i første omgang ved vårens inntektsoppgjør.
- * Vi må videreføre en finanspolitikk som frigjør økonomiske ressurser fra overføringer slik at vi fortsatt kan ha en høy satsing på utdanning, samferdsel og forskning.
- * Vi må videreføre en penge- og kredittpolitikk som gir tillit blant dem som skal handle med oss.
- * Vi må videreføre en politikk som har redusert beskatningen av arbeidskraft og økt beskatningen av miljødeleggende virksomhet.
- * Og vi må benytte de mulighetene vi nå har til å redusere underskuddet på statsbudsjettet. På den måten kan vi bevare handlefriheten til å bruke statsbudsjettet aktivt også i framtiden.

Samarbeid er nøkkelen for å lykkes i kampen mot ledigheten. Det sier seg selv at ingen sentral instans, ingen enkelt ansvarlig eller noen få bedrifter og bransjer kan innestå for at alle de nødvendige grep blir tatt. Vi er avhengige av innsats og konstruktivt samarbeid i alle ledd av det moderne samfunnslivet - både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette er den eneste formelen som kan føre fram.

Fra 1980 til i dag er vårt private forbruk av tjenester vokst med 40 prosent, mens forbruket av varer bare er økt med 7 prosent. Slike endringer i produksjon og forbruk - hvor tjenester for en stadig større plass - innebærer også endring i vekstens innhold; i energibruk, i forbruk av naturressurser og i miljøbelastningene. En vekst i forbruket av tjenester betyr en mindre miljøbelastning enn vekst i vareforbruket.

Med den politikken Regjeringen legger opp til vil vi oppleve en fortsatt dreining av forbruket. Mer av veksten vil komme i tjenesteproduksjon og en mindre del i vareproduksjon. Samtidig vil flere arbeide innenfor omsorg og helse, i skole og utdanning, i kultursektoren og innen privat tjenesteyting.

Norges søknad om EU-medlemskap handler også om å sikre grunnlaget for verdiskapning - ved at vårt skapende miljø kan ta direkte del i den teknologiske og kunnskapsbaserte utvikling framover.

Vi kan ikke lenger peke på våre naturressurser og si: Her ligger vår velstand. Verdiskapning er knyttet til en kunnskapskjede som går utover vårt eget land. Den må vi beherske og dra nytte av, både gjennom adgang til markedene, men også ved å ligge i forkant av den kunnskapsutvikling som er knyttet til morgendagens industri og tjenesteproduksjon.

Denne erkjennelsen var en viktig motivasjon for vårt arbeide for en EØS-avtale. Avtalens omfang sier noe om hvordan internasjonal økonomi har endret seg på 20 år. I 1972 fikk vi en frihandelsavtale for industrivarer. I 1993 fikk vi en avtale som også inkluderer tjenester, den nye drivkraften i verdensøkonomien.

Norsk varehandel er en av landets mest internasjonaliserte næringer, med voksende nettverk på tvers av landegrensene. Dere har sett bedre enn mange at landegrensene mister sin betydning som avgrensning av markedene. Derfor er det så viktig at det gjelder felles spilleregler.

Hva de andre nordiske land velger i forhold til EU er av stor betydning for handelsnæringen. Om Sverige sier ja og Norge nei, så vil grensen mellom Norge og EU komme til å gå langs svenske-grensen, Europas lengste landegrense. Vi vet at det kan åpne for store handelslekkasjer, dersom prisnivået utvikler seg forskjellig.

Og da er vi ved et viktig poeng som dere ser bedre enn mange: Norges valg i et slikt tilfelle vil lett kunne bli å tilpasse norske priser og avgifter til EUs nivå. Det illustrerer hvor nært vi er knyttet til landene rundt oss. Da er det Regjeringens

vurdering at Norge står seg best ved å øve direkte innflytelse på EUs politikk på alle områder, og det greier vi bare ved medlemskap.

Forhandlingene har dreid seg om å få forståelse for at det kreves spesielle virkemidler for å opprettholde bosetting og levekår i et land med så særegent klima og geografi som vårt. I forhandlingene var ikke oppgaven å kreve varige unntak fra EUs regelverk. Vi har hatt mer ambisiøse mål - nemlig å arbeide for at norske særtrekk blir en del av EU og ikke et unntak.

Jeg mener vi har lykket. Vi har vunnet forståelse for vitale norske behov. Vi har fått våre suverene rettigheter over energiresursene slått fast i traktatteksten. Vi har fått nye ordninger for det nordlige landbruk som vil bli en del av den felles landbrukspolitikk. EU-landene har godtatt at våre ordninger for bærekraftig forvaltning av fiskeressursene legges til grunn for EUs fiskeripolitikk i våre nordlige farvann. Vi har oppnådd en avtale som sikrer grunnlaget for bosetting, sysselsetting og gode vekstmuligheter i hele landet. Nå kan folk selv bestemme om Norge skal delta fullt ut - sammen med våre nordiske naboer - i det samarbeidet som vil forme Europas framtid.

(Avslutning)

Kjære arrangør og deltakere.

Det er ingen gitt å svare eksakt på det spørsmålet som er reist for denne konferansen; om hvor sysselsettingsveksten kommer. Trenden de siste årene og prognosene taler imidlertid ganske klart om hovedtrekkene. Vi vil oppleve økt virksomhet i de tjenesteytende sektorene - forutsatt at vi holder fast på den økonomiske politikken; at vi følger opp de næringspolitiske tiltakene fra de seneste årene; og ved at vi styrker vår innflytelse i det internasjonale samarbeidet.

På den måten legges grunnlaget for offensive, nyskapende og dyktige bedrifter. På den måten er det Regjeringen har valgt å spille sin strategiske rolle i Det Store Samarbeidet for å øke sysselsettingen og sikre grunnlaget for vårt velferdssamfunn.

Lykke til med konferansen!